

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MÜDAFİƏ NAZİRLİYİ
ƏMƏLİYYAT BAŞ İDARƏSİ
NAVİQASIYA VƏ KARTOQRAFIYA İDARƏSİ
HİDROQRAFIYA VƏ XƏRİTƏÇƏKMƏ MƏRKƏZİ**

**MINISTRY OF DEFENCE OF AZERBAIJAN REPUBLIC
DEPARTMENT OF NAVIGATION AND CARTOGRAPHY
OF OPERATIONAL HEADQUARTERS
CENTR OF HYDROGRAPHY AND CARTOGRAPHY**

**DƏNİZÇİLƏRƏ BİLDİRİŞLƏR
NOTICES TO MARINERS**

**XƏZƏR DƏNİZİ
CASPIAN SEA**

Bazarertəsi, 25 yanvar 2016
Monday, 25 january 2016

№ 1-8

Dənizçilərə Bildirişlərə əsasən dəniz xəritələri və üzmə üçün vəsaitlər korrektə edilməlidir.

Dənizçilərə Bildirişlərin hər buraxılışın öz sıra sayı var. Bildirişlərin sıralanması təqvim ili ərzində 1-dən başlayaraq aparılır.

Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyi Əməliyyat Baş İdarəsinin Naviqasiya və Kartoqrafiya İdarəsinin Hidroqrafiya və Xəritəçəkmə Mərkəzinin Dənizçilərə Bildirişlərində ölkə daxili və xarici mənbələrdən daxil olan, Xəzər dənizində naviqasiya şəraitinin dəyişməsi haqqında məlumatlar dərc olunur. Xəritələrin, losiya və digər üzmə rəhbər sənədlərinin müasir səviyyədə saxlanılması üçün Hidroqrafiya və Xəritəçəkmə Mərkəzi dənizçilərdən aşağıdakı məlumatlar haqqında xəbər verməyi xahiş edir:

- 1) Dənizçilik üçün yeni tapılmış təhlükələr: bankalar, dayazlıqlar, daşlar, qayalar, vulkanik yaranmalar və s.;
- 2) Xəritələrin, losiyaların və digər üzmə üçün rəhbər sənədlərin ərazi ilə uyğunsuzluğu;
- 3) Dənizçilik təhlükəsizliyini təmin etmək və yerin təyini asanlaşdırmaq məqsədi ilə gözə çarpan məntəqələrin, obyektlərin və digər məlumatların xəritələrə daxil edilməsi.

Təhlükə haqqında məlumat verərkən, onun dəqiq yerini göstərmək lazımdır.

Kitablara əsaslandıqda onların nəşr ilini və səhifəsini qeyd etmək vacibdir. Xəritələrə və daxil olan coğrafi koordinatlara əsaslandıqda isə, məlumata aid olan xəritənin nəşr ili, xəritənin nömrəsi qeyd olunur. Məlumatlar Hidroqrafiya və Xəritəçəkmə Mərkəzinin aşağıdakı ünvanına göndərməlidir:

AZ 1117, Bakı şəhəri,
Binəqədi rayonu, Biləcəri qəsəbəsi,
Yahya Hüseynov küçəsi,
Biləcəri-14 H/şəh.

Tel/ faks: (+99412) 404-79-25
e-mail: hydrography@mod.gov.az

Nautical charts and for sailing books should be immediately corrected according to Notices to Mariners. Each Notices to Mariners edition has its own ordinal number. Notices to Mariners numeration is keeping continuously during the calendar year. In Notices to Mariners, which published by Ministry of Defence of Azerbaijan Republic Centr of Hydrography and Cartography of Department of Navigation and Cartography of Operational Headquarters are issued in order to inform mariners about all changes of navigational situation on Caspian Sea obtained from inside of the country and foreign sources. To update charts and sailing directions for mariners are requested to inform Centr of Hydrography and Cartography about the following:

- 1) New detected obstructions like banks, shoals, stones, rocks, volcanic formations, etc.;
- 2) All divergences between charts, sailing directions and locality;
- 3) Necessity to chart information on conspicuous marks, objects and other information to facilitate position finding and ensure safe navigation.

Reporting data about obstructions it is necessary as possible clear to indicate their location.

Referring to book issuing it is necessary to point out the year of edition and page number. Referring to charts and reporting geographic coordinates it is obligatory to indicate the number of chart concerned and year of its edition.

Information should be communicated to:

AZ 1117, Baku,
Bilacari village,
Yahya Huseynov street,
Bilacari – 14 m/town

Tel/fax: (+99412) 404-79-25
e-mail: hydrography@mod.gov.az

Mövcud dənizçilərə bildirişləri yeni nəşrin buraxılışına qədər saxlamaq zəruridir.

Buraxılış 1

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MÜDAFİƏ NAZİRLİYİ
ƏMƏLİYYAT BAŞ İDARƏSİ
NAVİQASIYA VƏ KARTOQRAFIYA İDARƏSİ
HİDROQRAFIYA VƏ XƏRİTƏÇƏKMƏ MƏRKƏZİ**

DƏNİZÇİLƏRƏ BİLDİRİŞLƏR

Bazartəsi, 25 yanvar 2016

№ 1 - 8

XƏZƏR DƏNİZİ

№ 1. Elan.

Dənizçilərə bildirişlərin alınması üçün hərbi hissələr və mülki təşkilatlar tərəfindən sifarişlərin verilmə qaydaları.

1. Dənizçilərə bildirişlər (bundan sonra DB) Müdafiə Nazirliyinin hərbi hissələrə və bölmələrinə ödənişsiz verilir.

Digər hərbi hissə və bölmələrə, mülki təşkilatlara və gəmi sahiblərinə isə ödənişli əsaslarla verilir.

2. Hərbi hissələr və bölmələr, mülki təşkilatlar və gəmi sahibləri cari ilin 1 dekabr tarixinə qədər növbəti il üçün tələb olunan DB-in miqdarına dair sifariş təqdim etməlidirlər

3. Hərbi hissələr və bölmələr, mülki təşkilatlar və gəmi sahibləri DB-ni əldə etmək üçün sifarişlə Müdafiə Nazirliyinin Əməliyyat Baş İdarəsinin Naviqasiya və Kartoqrafiya İdarəsinə aşağıda göstərilən ünvana müraciət etməlidir:

Müdafiə Nazirliyi
Əməliyyat Baş İdarəsinin
Naviqasiya və Kartoqrafiya İdarəsi
Parlament prospekti 3,
Bakı şəhəri, AZ 1073.

4. Müdafiə Nazirliyinin hərbi hissə və bölmələrinin sifarişi hissənin (bölmənin) komandiri (rəisi) tərəfindən imzalanmalıdır.

Digər hərbi hissə və bölmələrin, mülki təşkilatların və gəmi sahiblərinin sifarişi təşkilat rəhbəri tərəfindən imzalanmalıdır və gələn sifarişdə dəqiq ünvan, poçt indeksi, bank rekvizitləri göstərilməlidir. Sifarişdə təşkilat DB alınması üçün ödənişə zəmanət verməlidir.

№ 2. Dənizçilərin nəzərinə

Dənizçilərə bildirişlər. Dəniz xəritələrinin və üzmə üçün vəsaitlərin korrekturası

DB üzmə rejimində baş verən naviqasiya dəyişiklikləri haqqında məlumatların dənizçilərə vaxtında çatdırmaq məqsədi ilə dərc olunur.

Müdafiə Nazirliyinin Əməliyyat Baş İdarəsinin Naviqasiya və Kartoqrafiya İdarəsinin Hidroqrafiya və Xəritəçəkmə Mərkəzinin (bundan sonra H və XM) DB-ində Xəzər dənizinin Azərbaycan sektoruna dair məlumatlar dərc olunur.

DB məlumatın daxil olmasından asılı olaraq ayrı-ayrı buraxılışlarla nəşr olunur. Hər buraxılış öz sıra nömrəsinə malikdir. DB-in nömrələnməsi təqvim ili ərzində aparılır.

DB-də obyektlərin mövqeyi coğrafi koordinatlarla göstərilib (Pulkovo 1942), uzunluq Qrinvicdən göstərilir. Xəritələrin korrekturası üçün koordinatlar daha iri miqyaslı xəritəyə uyğun göstərilir.

İstiqamət həqiqi dərəcə ilə göstərilir.

Stvorların istiqaməti ikitərəfli göstərilib: birincisi – sahilədən (arxa işarədən ön işarəyə), ikincisi – dənizdən.

Yanan işıqların, mayakların və parlayan işarələrin sektor sərhədlərinin istiqamətləri işıq mənbəyindən dərəcə ilə göstərilir və saat əqrəbi istiqamətində hesablanır.

Hündürlüklər metrə göstərilib. Naviqasiya avadanlıqları vasitələrin işıqlarının hündürlükləri dəniz səviyyəsindən, tikililərin hündürlükləri isə özündən göstərilir. Əgər tikilinin hündürlüyü dəniz səviyyəsindən göstərilərsə, o zaman bu qabaqcadan müzakirə olunur.

Dağların, təpələrin və sair təbii obyektlərin hündürlükləri Kronştadt futştokunun sıfırından verilir. Hündürlükləri Xəzər dənizin orta səviyyəsinə gətirmək üçün, onları 28,0 metr artırmaq lazımdır.

İşıqların görünmə uzaqlığı dəniz mili ilə göstərilir.

Dərinliklər metrə verilib və dənizin orta səviyyəsinə gətirilib, hansı ki Kronştadt futştokunun sıfırından 28 metr aşağıdır. Üzmə günü faktiki dərinliyi təyin etmək üçün xəritədə göstərilən dərinliklərə öz işarələri ilə dərinlik düzəlişləri əlavə etmək lazımdır.

DB **daimi, müvəqqəti** və **ilkin** ola bilər.

Daimi DB adətən tez-tez dəyişikliklərə məruz qalmayan məlumatlar dərc olunan zaman çap olunur.

Müvəqqəti DB uzunsürməyən xarakterli məlumatlar dərc olunan zaman çap olunur (məsələn: üzən naviqasiya avadanlıqları vasitələrinin müvəqqəti quradılmasında və ya çıxarılmasında, naviqasiya avadanlıqları vasitələrinin müvəqqəti ştat yeri və ya iş rejimi dəyişdikdə).

Müvəqqəti bildirişin nömrəsinin yanında mötərəzdə «M» hərfi qoyulur.

Öz əhəmiyyətini itirməyən müvəqqəti DB növbəti təqvim ilinin əvvəlində təkrarlanır.

Mətdə qüvvədə olma müddəti göstərilən müvəqqəti DB müddəti qurtarıqda avtomatik olaraq qüvvədən düşürlər.

İlkin DB naviqasiya vəziyyətin yaxın zamanı baş verən təxmini dəyişikliklər dərc olunan zaman çap olunur. İlkin bildirişin nömrəsinin yanında mötərəzdə «İ» hərfi qoyulur.

DB-nin buraxılışı üç bölmədən ibarətdir:

- ümumi məlumat;
- xəritələrin korrekturası;
- kitabların korrekturası.

«**Ümumi məlumat**» bölməsində xəritələrin korrekturasını tələb etməyən ümumi xarakterli məlumatlar dərc edilir (əlanlar, xəbərdarlıqlar və s.).

«**Xəritələrin korrekturası**» bölməsində yalnız xəritələrin korrekturasına aid məlumatlar dərc edilir. Korrektura edilməsi üçün göstərişlər standart sözlərlə verilir (çəkmək, ləğv etmək, düzəltmək, yerini dəyişmək və s.); xəritələr üçün qeydlərin və xəbərdarlıqların mətni yapışdırma şəklində DB buraxılışlarının sonunda çap olunur.

Müəyyən bəndlər ilə korrektura olunan xəritələrin nömrəsinin sağında müvafiq bəndlərə və bölmələrə korrektura edilməsi üçün link göstərilir. Miqyası kiçik olduğdan korrektura oluna bilməyən xəritələr DB-də göstərilir.

«**Kitabların korrekturası**» bölməsində müvafiq korrektura olunan vəsaitin formasına uyğun üzmə üçün vəsaitlərin korrekturası dərc olunur.

Müvəqqəti və ilkin DB, həmçinin Sahilboyu Xəbərdarlıq üzrə xəritələrin və üzmə üçün vəsaitlərin korrekturası sadə karandaşla edilir.

Daimi DB-lə xəritələrin və üzmə üçün vəsaitlərin korrekturası qırmızı rənglə edilir.

№ 3. Naviqasiya məlumatlarının dənizçilərə çatdırılma qaydaları.

1. Dənizdə naviqasiya vəziyyətinin və üzmə rejimində baş verən dəyişikliklər barədə dənizçilərə xəbərdar edilir aşağıdakı göstərilən kimidir:

- Sahilboyu Xəbərdarlıqları (bundan sonra SX) ötürməklə.
- H və XM-nin DB-in çap nəşrləri dənizçilərə çatdırılmaqla.

2. Naviqasiya xəbərdarlıqların radiostansiyalar vasitəsi ilə ötürülmə qaydası 2003 №-li «Naviqasiya Avadanlıqları Vasitələri və Naviqasiya Hidrometeoroloji Məlumatların ötürülmə cədvəli» kitabında göstərilib.

3. SX yanvar ayının 1-dən başlayan sıra nömrəsinə malikdir. Qüvvədə olma müddəti ilə elan olunmuş SX xüsusi elan olmadan ləğv olunur. Dreyf olan obyektlər barədə SX 3 gün müddətində qüvvədə olurlar.

4. Gəmilərə daxil olmuş bütün naviqasiya məlumatları qeydə alınır. Gəmilərdə cari və əvvəlki illərin DB-ri qorunub saxlanılır, lakin gəmi sahibləri daha uzun saxlanma müddətini təyin edə bilərlər.

5. SX-in DB-də dərc olunmuş məzmunu, bu bildirişlər elan olduqdan sonra ləğv edilir. Ləğv olunma əlavə xəbərdarlıqla həyata keçirilir. Bu SX-ni əldə edən dənizdəki gəmilər müvafiq bildirişi almayana qədər xəritələrin korrekturasını dəyişdirmirlər.

MİSAL:

02.12.15 22.45

BAKI – 185

SX – 165

1. 42/15 DB BURAXILIŞI ALINMAQLA 12\15 NÖMRƏ LƏĞV EDİLİR.

2BU NÖMRƏ LƏĞV EDİLİR =

6. Qüvvədə olan SX-in siyahısı hər gün 00:00-da ötürülür.

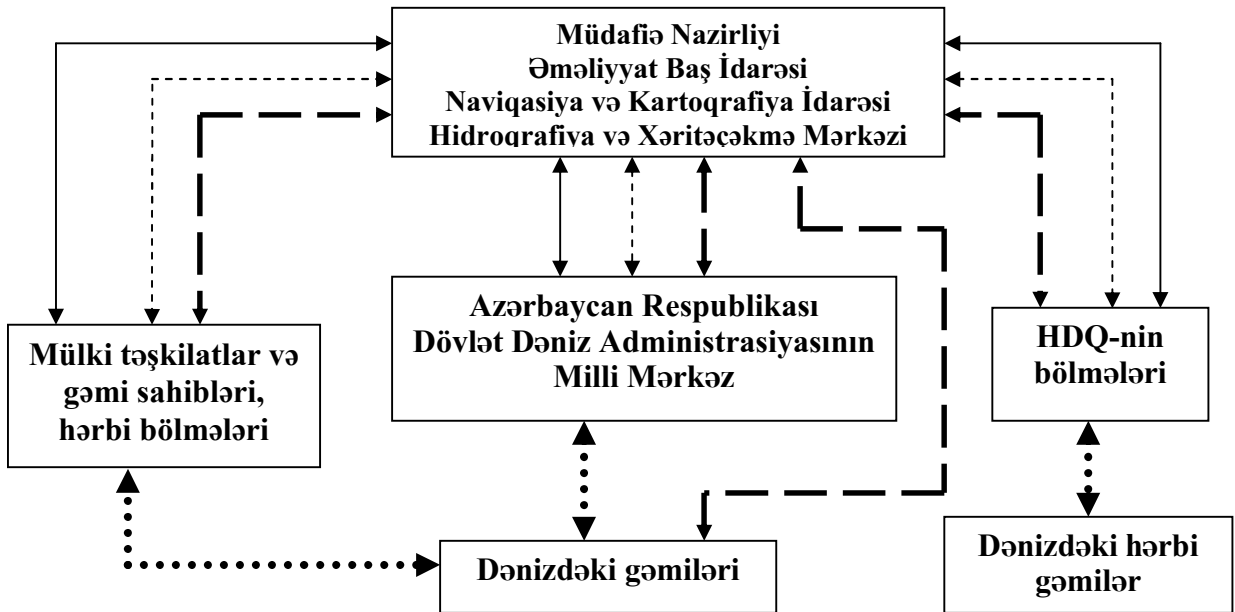
7. Təhlükəli əməliyyatlar barədə SX əməliyyatların başlamasından 5 gün əvvəl ötürülür.

8. Gəmilər üçün DB və SX rəsmi sənəd sayılır və istifadəsi mütləqdir.

9. Gəmi komandiri (gəmi kapitanı) gəmi sürücülüyü üçün təhlükə ilə qarşılaşanda yaxud aşkar edəndə, əldə edən bütün vasitələrlə yaxınlıqdakı gəmilərə, həmçinin əlaqə yarada biləcəyi ilk sahil məntəqəsindən səlahiyyətli orqanlara məlumatı ötürməlidirlər.

Gəmi sürücülüyü üçün təhlükəli olan növbədən kənar xəbərdarlığı qəbul edən təşkilatlar bu xəbərdarlıqları H və XM-nə ötürürlər. Qəbul olunmuş xəbərdarlıq əsasında H və XM tərəfindən Sahilboyu Xəbərdarlıq tərtib olunur və təcili olaraq bütün dənizçilərə ötürülür.

NAVIQASIYA MƏLUMATLARININ TƏŞKİLİNİN SXEMİ

Telefon: _____

Faks: -----

E-mail: _____

Radiator:

№4. Kontinental şelfdə tikililərin və başqa qurğuların qurulması üçün razılaşdırma qaydaları və tikinti zonasında gəmiçiliyinin təhlükəsizliyi təmin edilməsi

1. Tabeçiliyindən asılı olmayaraq bütün təşkilatlar, həmçinin HDQ xidmət və hissələri kontinental şelfdə stasionar tikililərin və qurğuların inşasına (qoyulmasına), təbii sərvətlərin araşdırılmasına, öyrənilməsinə və kəşfiyyatına yalnız müvafiq səlahiyyətli orqanlarla razılaşdırma sonra həyata keçirə bilərlər.

2. Elmi-tədqiqat işlərinin həyata keçirilməsi və Xəzər dənizinin şelfində tikililərin və başqa qurğuların inşa edilməsində (qurulmasında) tədqiqatların elmi rəhbərləri, elmi-tədqiqat gəmilərinin kapitanları, bundan əlavə böyük rütbəli dəniz rəisləri idarə etdikləri zonalarda «Xəzər dənizinin üzmə rejimi»-ni rəhbər tutmalıdırlar.

3. Kontinental şelfdə tikililərin (qurğuların) inşasını planlaşdıran nazirliklər və müəssisələrə üzmə təhlükəsizliyinin təmin olunması üçün işə başlamazdan 3 (üç) ay əvvəl Müdafiə Nazirliyi Əməliyyat Baş İdarəsinin Naviqasiya və Kartoqrafiya İdarəsi (bundan sonra N və Kİ) ilə razılaşması məsləhət görülür.

Razılaşdırma üçün sənədlərdə göstərilməlidir:

- a) obyektin müşahidə, səs və radiotexniki vasitələr ilə naviqasiya çəpərlənməsi sxemi;
- b) təklif olunan təhlükəsizlik zonasının sxemi.

4. Qadağan olunmuş və xüsusi üzmə rejimli rayonlarda işlərin keçirilməsinə ehtiyac olanda gəmi sahibləri bu işlərin icra edilməsi üçün N və Kİ-dən icazə almalıdır.

İcazə üçün sənədlərdə göstərilməlidir:

- gəmilərin sayı və növü;
- işlərin aparılacağı rayonun dəqiq sərhədləri;
- rayonda aparılacaq əməliyyatların başlanma sona çatma vaxtı və tarixi;
- görülən işlərin xarakteri.

Rayonda aparılacaq əməliyyatların başlanma sona çatma dəqiq vaxtı və tarixi H və XM-nə bildirilməlidir.

5. Tikililərin və başqa qurğuların inşasına N və Kİ-ə razılaşdırma əvvəl təşkilatlar əlaqədar nazirliklər və müəssisələr ilə sifarişləri razılaşdırılmalı və qüvvədə olan qanunveriliyə uyğun olaraq kontinental şelfdə təbii sərvətlərin araşdırılması, öyrənilməsi və kəşfiyyatı üzrə işlərin qeydiyyatını aparmalıdırlar.

6. Kontinental şelfdə inşa olunan tikililərin və başqa qurğuların yerləri gəmi sürücülüyü üçün əhəmiyyət kəsb edən dəniz yollarında əngəl törədməmək, həmçinin sanitariya və balıq təsərrüfat şəraitini ağırlaşdırmamaq şərti ilə seçilməlidir.

7. İnşa olunan tikililərin (qurğuların) ətrafında təhlükəsizlik zonaları yaradılır hansılar ki, tikililərin (qurğuların) bayır qırağının istənilən suüstü və ya sualtı nöqtəsindən 500 metr məsafəyə qədər uzadılır.

8. Tikilinin (qurğunun) inşa üçün təxmin olunduğu yer və təhlükəsizlik zonası (ehtiyac ilə) naviqasiya avadanlıqları vasitələri (bundan sonra NAV) ilə əvvəlcədən çəpərlənməlidir. Çəpərləmə haqqındakı məlumatı işə dənizçilərin xəbərdar edilməsi üçün H və KM-nə bildirmək vacibdir.

Əgər tikili (qurğu) və sahil arasında hər hansı obyektin inşası gəmilərin hərəkətinə əngəl törədərsə, onda həmin obyektlər də həmçinin lazımı NAV ilə çəpərlənməlidir.

9. Ən mühüm və məsuliyyətli mərhələ tikilinin (qurğunun) və onun özülünün demontajıdır. Bu növ iş xüsusi diqqət yönəltmək lazımdır. Tikilinin (qurğunun) yerləşdiyi dibin ərazisi əsaslı şəkildə tədqiq olunmalı, (dərnlilik yol verirsə) trallanmalı və diqqətlə dalgıclarla öyrənilməlidir.

Dibin tədqiq edilməsi üzrə işlər tikililərin sahibləri tərəfindən yerinə yetirilir.

Dalgıç baxışı aktı və dalgıcların dib tədqiqi digər materialları H və XM-nə təqdim edilməlidir.

10. Kontinental şelfdə tikilini (qurğunu) inşa edən təşkilat dərhal H və XM-nə aşağıdakı məlumatı verməlidir:

- a) tikilinin (qurğunun) inşaya yerini çəpərlənmiş, işə salınmış NAV-in qoyulması və həmçinin onların bütün növ dəyişiklikləri, fəaliyyəti və yerləşməsi barədə;
- b) kontinental şelfdə tikilinin (qurğunun) inşa üzrə işlərin başlanğıcı və sonu barədə;
- c) tikilinin (qurğunun) istifadəsinin dayandırılması və demontajının başlanması barədə;
- ç) tikilinin (qurğunun) ləğv olunması barədə;
- d) hesabat materiallarının əlavəsi ilə dib müşahidələrin nəticələri barədə.

11. Kontinental şelfdə tikilinin (qurğunun) inşasını, təhlükəsizlik zonasının və üzmə rejiminin müəyyən edilməsi, NAV-in şelfdə qoyulması və götürülməsi haqda məlumatlar DB-də elan ediləcəkdir.

12. Elmi tədqiqat işlərini yerinə yetirən elmi-tədqiqat gəmiləri hərbi gəmilərinin və Hərbi Dəniz Qüvvələrinin təmin edici gəmilərinin hərəkətinə həmçinin elan olunmuş tövsiyyə olunan yollar ilə hərəkət edən bütün gəmilərin hərəkətinə mane olmamalıdır.

13. Hal-hazırkı qaydalar onların nəşri ilə qüvvəyə minir. Onları bilmək və ciddi yerinə yetirmək bütün təşkilatların rəhbərləri və Xəzər dənizinin şelfində hər hansı bir işləri aparan elmi-tədqiqat gəmilərinin kapitanları bilməyə borcludurlar.

№ 5. Tikinti, hidrotexniki, dibdərirləşdirmə, reydlər avadanlığının quraşdırılması, sualtı kabelin çəkilməsi və digər dəniz işləri icra edən təşkilatlara müraciətlər

Suüstü və ya sualtı naviqasiya şəraitinə birbaşa və ya dolayısıyla təsir edən tikinti, hidrotexniki, dibdərirləşdirmə, reydlər avadanlığının quraşdırılmasını, sualtı kabelin keçirilməsini planlaşdırın və həyata keçirən bütün müəssisələr və təşkilatlar N və KI ilə tikinti və aşağıda göstərilən işləri yerinə yetirərkən razılaşdırılmalıdır:

- dibdərirləşdirmə işləri;
- limanların, liman məntəqələrinin və ayrı-ayrı digər təyinatlı hidrotexniki qurğuların tikintisi və rekonstruksiyası;
- dəniz sahilində yerləşən şəhərlərin, sənaye komplekslərin və bütün gəmi təmir müəssisələrinin ümumi planların inşası və inkişafı;
- sahilboyu kurort zonalarında rayon planlaşdırma sxemləri;
- dənizin sahilində hündürlüyü 20 metrədən çox olan tikililərin inşası;
- ötürücü və qəbuledici radiomərkəzlərin inşası;
- donanma obyektlərinin çəpərlərindən 1 km radiusunda hər hansı bir tikilinin inşası və meşələrin qırılması;
- limanlarda və sahilboyu rayonlarda dəniz ölçmə işləri;
- dəniz sahilindən 5 km zolağında geodeziya işləri;
- NAV-dən 2 km radiusunda tikilən, dəniz tərəfdən sahilə görünən bütün obyektləri;
- sahilə 100 vatt qüvvəsində daimi və müntəzəm işıq mənbələrinin bir nöqtədə inşası və quraşdırılması;
- yüksək voltlu rabitə elektrik ötürmə xətlərinin traslarının, neft və qaz borularının sahilboyu çəkilməsi və dərin kanalizasiya xətlərinin dənizə çıxışı;
- liman, liman nöqtələrinin və reydlərin akvatoriyasında üzən çəpərin quraşdırılması;
- sahil vasitələrinin naviqasiya avadanlıqlarının inşası və quraşdırılması;
- hündürlüyü 2 metrədən yüksək olan ağac və kolların sahiləki NAV-dən 1 km radiusunda əkilməsi;

Əgər adıçəkilən işlər hər hansı bir müəssisənin və ya təşkilatın ixtiyarında olan akvatoriyada yerinə yetirilirsə, onda bu işlər haqqında məlumatların müəyyən olunmuş qaydalara müvafiq olaraq təqdim olunmasında həmin akvatoriyada yerləşən həmin müəssisə məsuliyyət daşıyır.

Yeni dərinliklərin elan edilməsi və kartoqrafiya məqsədi ilə istifadə üçün ölçmə materiallarının üzərinə ölçmə işlərinin hesabatların surəti əlavə olunur.

Müvəqqəti sahil NAV-in və ştatdankənar üzən çəpərlərin quraşdırılması bildirişlərdə kim tərəfindən, hansı məqsədlərlə və hansı müddətə qoyulması və onların xarici görünüşünə aid məlumatlar göstərilməlidir.

Məlumatlar dəqiq, dolğun olmalı, ikili məna daşımamalı və üzmə üçün xəritə və rəhbər sənədlərin korrekturası üçün bütün suallara cavab verməlidir.

Gəmiçiliyin təhlükəsizliyini təmin edilməsi məqsədi ilə naviqasiya şəraitinin dəyişilməsinə yönəldilmiş tədbirlərin N və KI-in razılığı olmadan həyata keçirilməsi qəti qadağandır. (Məsələn: elan olunmayan rayonlarda qruntun tökülməsi, hər hansı bir üzən vasitəni qoyulması və ya götürülməsi, naviqasiya üçün əhəmiyyət kəsb edən işıq və işarələrin qoyulması və ya götürülməsi.)

№ 6. Xəbərdarlıqlar

1. Bütün dənizçilərin «Xəzər dənizinin üzmə rejimi»-nin tələblərinə ciddi riayət etmələri vacibdir.
2. Üzən xəbərdar edici işarələr gəmilər tərəfindən zədələnsə gəmi komandirləri (kapitanları) dərhal hasarlı işlərinin bərpa edilməsinə dair tədbirlərin görülməsi üçün H və XM-nə məlumat verməlidir.
3. Kabeli təsadüfi qaldırıqda dənizçilər lövbəri maksimal ehtiyatla azad etməlidirlər. Lövbərə qaldırılan kabeli qırılma qüvvəti 5 tondan az olmayan kəndir lifindən hazırlanmış (poladdan) tros ilə aparmaq və lövbər zəncirini yavaş-yavaş buraxmaq lazımdır.
Lövbər kabeldən azad edildəndən sonra kəndir lifindən hazırlanmış trosu kəsmək.
Kabelin qaldırılma faktını N və KI-nə məlumat vermək lazımdır. Məlumatda hadisənin tarixi, vaxtı və koordinatları göstərilməlidir.
4. Normal istismar şəraitini təmin edilməsi və boruların zədələnmə mümkünlüyünü istisna edilməsi üçün (hər növ çəkilmədə) boruların sualtı keçidi boyunca su məkanının sahəsi kimi su səthindən dibə qədər paralel müstəvilər arasına salınmış boruların qıraq nöqtələrindən hər tərəfə 0,25 mil məsafədə mühafizə zonaları qurulur.
Mühafizə olunan boru çəkilmiş zonalarda boru xətlərinin normal istismarına mane olacaq və ya zərər verəcək bütün növ fəaliyyətlər qadağan olunur: lövbər atmaq, atılmış lövbər zənciri, lotla, torla və trala ilə keçmək, dibdərirləşdirmə və yerqazma işləri həyata keçirtmək, dib alətləri ilə balıq tutmaq.

№ 7. Təşkilatlara, gəmi sahiblərinə və dənizçilərə müraciət.

H və XM təşkilatlardan, gəmi sahiblərindən və dənizçilərdən üzmə üçün lazımı xəritə və rəhbər sənədlərə korrekturası üçün lazım olan məlumatların xəbər verməsinə xahiş edir.

Məlumatlar mümkün qədər daha dəqiq və ətraflı olmalıdır. Göndərilən məlumatların doğruluğuna əminlik olmadığı təqdirdə bu əvvəlcədən qeyd olunmalıdır.

Göndərilən məlumatları üzmə üçün rəhbər sənədlərə istinad edərkən çap ilini, səhifə və sətirlərini; xəritələrə istinad edərkən nömrələrini və çap ilini göstərmək lazımdır.

H VƏ XM-nin ÜZMƏ ÜÇÜN DƏNİZ XƏRİTƏLƏRİ VƏ RƏHBƏR SƏNƏDLƏRİN KORREKTURASI ÜÇÜN EHTİYAC DUYDUĞU MƏLUMATLAR SİYAHISI

Ümumi naviqasiya məlumatları

1. Naviqasiya təhlükələri. Mövqe (koordinatlar). Ən kiçik dərinlik (bankanın, dayazlığın) və ya hündürlük (süüstü qayanın, daşın). Torpaq. Xarici əlamətlər (ləpəddöyənələr, yosunlar). Təhlükəli ərazilərdə və ona yanaşmalarda dibin relyefi. Çəpərlənmə. Təhlükəli ərazilərdə üzmək üçün məsləhətlər.

2. Sahilin xüsusiyyətləri. Burunların, adaların, orientirlərin hansı məsafə və istiqamətlərdən açılması; süxurların xassələri. Sahilyanı adaların və təhlükələrin mövcudluğu. Lövbərə dayanmaq üçün ən əlverişli yerlər və onlara yanaşmalarda məsləhətlər.

3. Müşahidə məntəqəsi. Onların mövqe və növləri. Losiyada yerləşdirilən müşahidə məntəqələrinin təsvirinə dair əlavə və dəyişikliklər (fotoşəkil təqdim etmək arzu olunandır).

4. Dərinliklər, dibin relyefi və qrunt. Təsədüfi ölçülən dərinliklərin xəritədə olan dərinliklərlə uyğunsuzluğu. Yeni fərqləndirici dərinliklərin və digər dib qeyri-müntəzəmliklərin müəyyən edilməsi. Süxurların bölgüsü (xəritə üzərində dərinlik ölçülərinin çəkilməsinin əlavə edilməsi və dərinliklərin hansı düzəlişlərlə düzəlməsinin göstərilməsi arzu olunandır).

5. Naviqasiya avadanlığı vasitələri. Adı. Mövqeyi (koordinatlar). Hansı məsafədə və istiqamətlərdə açılışı. Tikilinin görünüşü və rəngi (fotoşəkil təqdim etmək arzu olunandır). Işıq rəngi və xüsusiyyəti. Mayakın (İşarənin) bünövrədən və işıq dəniz səviyyəsindən hündürlüyü.

6. Hidrometeoroloji məlumatlar. Axıntı (daimi, artma-çəkilmə, küləkli). Dalğalanma. Burulğan və qıjovlar. Suyun fərqləndirici rəngi. Küləklər. Dumanlar. Görünüş. Təsədüfi cərəyanların istiqaməti və sürəti vəsaitlərdə olan göstəricilərlə uyğunsuzluğu.

7. Xüsusi fiziki - coğrafi və hidrometeoroloji hadisələr və onların nəticələri. Zəlzələlər. Palçıq vulkanların püskürtüsü. Boranlar. Burağanlar və s. qeyd edilən hadisələrin nəticələri.

8. Radiolokatorun istifadəsi. Radiolokator ekranında sahilin, burunların və s. ayrı-ayrı sahələrinin təsvirinin xüsusiyyətləri. Asan tanınan radiolokasiya orientirlərinin sahilə mövcudluğu. Radiolokasiya təsvirinin xəritəyə uyğunluğu.

9. Qəza vaxtı sahilə düşürülmə üçün əlverişli yerlər. Mövqe. Sahilə enmək üçün dənizdən tanınması mümkün olan orientirlər. Dalğalanmadan müdafiə. Çıxarılma yerinə yanaşmalarda dərinliklərin və dib relyefinin xarakteri. Sahilə enmək üçün məsləhətlər.

10. Üzmə üçün göstəriş və təlimatlar. Losiyada verilmiş üzmə üçün göstəriş və təlimatlara dəyişikliklər və əlavələr. Üzmə üçün yeni tövsiyələr.

Port (limanlar, reydlər) haqqında məlumatlar

1. Liman hovuzları və yanalmalar. Yanalma yaxınlığında və qarşısında olan dərinliklər. Yanalma yaxınlığındakı hovuzlarda dayanacaqların təhlükəsizliyi. Yeni qurğuların tikintisi; yerləşməsi, uzunluğu, eni, dərinliyi, təyinatı, təchizatı.

2. Hidrometeoroloji məlumatlar. Limanın girişində və dayanacağımda müşahidə olunan axıntılar. Üzmə üçün təhlükə göstərilməsi. Axıntıların hansı qaydada qeyd olunması. Hansı istiqamətli küləklər limanın girişində və dayanacağımda daha təhlükəlidir.

3. Liman vəsaiti və avadanlıq. Liman yanalmalarında maqistral və dəmir yollarının mövcudluğu, buxar, su, elektroenerjinin yanalmalara çəkilməsi, qaldırıcı kranların mövcudluğu, onların yükqaldırma qabiliyyəti. Yedəklərin, lixterlərin və barjaların mövcudluğu, onların su tutumu. Anbar ərazisinin, soyuducuların, elevatorların,

taxıl və kömür yükləyənlərin, transporterlərin mövcudluğu. Liman vəsaitlərinin və avadanlıqlarının istifadə xüsusiyyətləri.

4. Limana giriş. Limana giriş xüsusiyyətləri. Limiti təyin edilmiş dərinliklər, barın mövcudluğu, onun keçirmə qabiliyyəti. Limana girişi məhdudlaşdıran təhlükələr. İstiqamət işarələri və pelenqlərin barın darlıqları keçməsində istifadəsi. Limana daxil olan gəmilərin ən iri ölçüsü və oturma dərəcəsi. Limana təhlükəsiz giriş üçün məsləhətlər.

5. Losmanlar. Losman keçirməsi məcburidir. Gəmilərin günün hansı vaxtında keçirilməsi. Losmanın qəbul yerləri. Əvvəlcədən sifarişin zəruriliyi, kimin adına və hansı vəsaitlərlə yazılması. Losman stansiyasının harada yerləşməsi. Losman gəmisinin necə tanınması. Losman keçidinin sərhədləri.

6. Təmir. Liman hansı təmiredici imkanlara malikdir. İri və kiçik gəmilərin dok imkanları.

7. Gömrük. nəzarətin keçirilməsi. Hansı əşyaların limana girişi qadağandır. Gömrük rəsmiyyəti. Hansı sənədlər tələb olunur.

8. Stansiya və siqnallar. Fırtına və siqnal stansiyalarının mövcudluğu, onların mövqeyi. Stansiyalarda qaldırılan siqnallar. Reyd xidməti.

9. Xilasedici xidmət. liman hansı vəsaitlərə malik olmalıdır ki, fəlakətə məruz qalmış gəmilərə yardım etsin. Xilasedici xidmətin kimin ixtiyarında olması. Xilasedici xidmətin hansı postu liman ərazisində yerləşir. Xilasedici stansiyalarının avadanlığı.

10. İdxal və ixrac. İdxal və ixracın əsas əşyaları.

11. Liman qaydaları. Limanda qüvvədə olan qaydalar nüsxəsini əlavə etmək. Mümkün olmadıqda losiyada yerləşdirilən qaydaların bu qaydalarla ziddiyət təşkil etməsini göstərmək.

№ 8 Dənizçilərə Bildirişlərində təyin olunmuş qısaltmalar və şərti işarələr

İşarələrin xüsusiyyətləri.

D	Daimi
Tn	Tutqunlaşan
Tn(2)	Qrupla tutqunlaşan
Tn(2+1)	Qrupla müəkkəb tutqunlaşan
İzo	İzofazalı
Pr	Parıltılı
Pr(2)	Qrupla parıltılı
Pr(2+1)	Qrupla müəkkəb parıltılı
Uz Pr	Uzunmüddətli parıltılı
Uz Pr(2)	Qrupla Uzunmüddətli parıltılı
Mo(B)	Morze əlifbası üzrə
T	Tez-tez (tez parıltılı)
T(3)	Qrupla tez
T(6)UzPr	Qrupla tez-tez uzunmüddətli parıltılı
Kəs T	Arasıkəsilmən tez-tez
ÇT	Çox tez-tez
ÇT(3)	Qrupla çox tez-tez
ÇT(6)Uz Pr	Qrupla çox tez-tez uzunmüddətli parıltılı
Kəs ÇT	Arasıkəsilmən çox tez-tez
UT	Ultra tez
Kəs UT	Arasıkəsilmən ultra tez
D Tn	Daimi, tutqunlaşan işıqla

D Tn(3)	Daimi, qrupla tutqunlaşan işıqla
D İzo	Daimi, izofazalı işıqla
D Pr	Daimi, parıltılı işıqla
D Pr(2)	Daimi, qrupla parıltılı işıqla
D Uz Pr	Daimi, uzunmüddətli parıltılı işıqla
Dəy	Dəyişən
Dəy Tn	Dəyişən tutqunlaşan
Dəy Pr	Dəyişən parıltılı
Dəy Pr(2)	Dəyişən qrupla parıltılı

İşıqlara aid olan qısaldılmalar.

15M	İşığın görünüş uzaqlığı, dəniz mili ilə
(2)	Qrupda parıltının (tutulma) miqdarı
(təl)	Tələb olunduqda və ya lazım olduqda yandırılan işıq
15s	Saniyədə dövr
(skt)	Sektorlu
a qr	İşıq ağ və qırmızı
Pr(2)10s	2 parıltı, saniyədə dövr 10s, ağ işığın görünüş
15/10M	Uzaqlığı 15 mil, qırmızı işıq 10 mil
a Mo(B) 12s7M	İşıq ağ, hansında ki parıltılığın və tutqunluğun sayı Morze əlifbası üzrə "B" hərfinə uyğun gəlir, dövr sayı 12 s, görünüş uzaqlığı 7mil
2 qr D	Bir işarə üstündə yerləşən iki qırmızı daimi işıq
2 şaq. qr D	İki qırmızı daimi şaquli düzülmüş işıqlar
2 üfq. qr D	İki qırmızı daimi üfüqi düzülmüş işıqlar
a ÇT(3) 5s	İşıq ağ qrupla çox tez-tez, dövr sayı 5s
aT(6)	İşıq ağ qrupla tez-tez
UzPr15s	Uzunmüddətli parıltılı, dövr sayı 15 s

İşıqların rəngləri.

a	Ağ
s	Sarı, narıncı
y	Yaşıl
qr	Qırmızı
g	Göy
b	Bənövşəyi

Naviqasiya avadanlıqları vasitələrinin rəngləri.

a	Ağ
s	Sarı, narıncı, kəhrəba
y	Yaşıl
qr	Qırmızı
q	Qara
qh	Qəhvəyi

b	Boz, gümüşü
g	Göy, mavi

Naviqasiya avadanlıqların səs-signal vasitələri.

Prt	Partlayışlar
Sinc	Sinc(qonq)
Şeyp	Şeypur, nautofon, tayfon, səs-signal dinamik qurğusu
Dia	Diafon
Zəng	Zəng
Top	Top
Ft	Fit
Sir	Sirena

Naviqasiya avadanlıqların radiotexniki vasitələri.

ARMk	Aeroradiomayak
RLS	Radiolokasiya stansiyası
RLMk	Radiolokasiya mayakı
RLMk (cav)	Cavabverən radiolokasiya mayakı
RLO	Radiolokasiya orientiri
RMk	Radiomayak
RPS	Radiopelenqator stansiyası
RMk (dev)	Deviyasiya radiomayakı
RMk (skt)	Uzaq məsafə sektorlu radiomayak
RMK(ist)	İstiqamətli radiomayak
RMK(fır)	İstiqamətlənməsi, fırlanma xüsusiyyəti radiomayak
R(tr)	Radiostansiya xidməti (pelenqləşdirmənin tələbinə əsasən işləyir)

Müxtəlif:

N və Kİ	Müdafiə Nazirliyi Əməliyyat Baş İdarəsinin Naviqasiya və Kartoqrafiya İdarəsi
H və XM	Müdafiə Nazirliyi Əməliyyat Baş İdarəsinin Naviqasiya və Kartoqrafiya İdarəsinin Hidroqrafiya və Xəritəçəkmə Mərkəzi
Bax xəbərdar.	Bax xəbərdarlıq
bölm.	Bölmə
böy.	Böyük
Bur.	Buraxılış
C	Cənub
Cnb	Cənubi
SW	Cənub-qərb
SE	Cənub-şərq

dəq	Dəqiqə
d.	Dəniz
M	Dəniz mili
DB	Dənizçilərə Bildirişlər
№120(M)	Dənizçilərə Bildiriş № 120 müvəqqəti
№120(İ)	Dənizçilərə Bildiriş № 120 ilkin
Dəy.	Dəyişmə
en	Enlik
Hz	Herz
h.	Hissə
İst. iş.	İstiqamət işarəsi
İş.	İşarə
İşq	İşıq
İşq. və iş.	İşıqlar və işarələr
kbt	Kabelt
kHz	Kiloherz
km	Kilometr
kVt	Kilovatt
1003.1 Q-87	Kitab 1003.1 - 1987-ci il qoşma
2003.Ə1-85	Kitab 2003 № 1-1985 il əlavə
kon. ş.	Konus şəkilli
körf.	Körfəz
kürv.	Kürəvi
qaran.	Qaranlıq
W	Qərb
Qərb	Qərbi
Lğv.	Ləğv etmək
los.	Losiya
L st.	Losman stansiyası
Löv.day.	Lövbər dayanacağı
Löv.yeri	Lövbər yeri
Mk	Mayak
mm	Millimetr
m	Metr
NAV	Naviqasiya avadanlığı vasitəsi
NARTV	Naviqasiya avadanlıqlarının radio texniki vasitələri
SX METEO	Radio vasitəsi ilə verilmiş Sahilboyu xəbərdarlıqlar və hidrometeoroloji məlumatlar
s	Saat
SX	Sahilboyu xəbərdarlıqlar
san	Saniyə
sm	Santimetr

S.st.	Siqnal stansiyası
N	Şimal
Şim.	Şimali
NW	Şimal-qərb
NE	Şimal-şərq
Şaq.	Şaquli yerləşən işıqlar
səh.	Səhifə
E	Şərq
Şərq	Şərqi
Sön.	Sönmüş
sük	Sükut
stn.	Sütun
ŞV	Şübhəli vəziyyət
tv	Televiziya qülləsi
(təxm.)	Təxmini
TV	Təxmini vəziyyət
t	Ton
tik.	Tikilən
uzun	Uzunluq
Üfüq	Üfüqi yerləşən işıqlar
UTG	Ümumdünya uzlaşdırılmış vaxt
1003Ü-88	Ümumi korrektə 1003 kitabı 1988-ci il
üz.Mk	Üzən mayak
yox.	Yoxdur
Xəritə 232 (1)	32001 nömrəli xəritəni Dənizçilərə Bildirişin ancaq 1-ci bəndinə əsasən korrektə etmək lazımdır

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MÜDAFİƏ NAZİRLİYİ
ƏMƏLİYYAT BAŞ İDARƏSİ
NAVİQASIYA VƏ KARTOQRAFIYA İDARƏSİ
HİDROQRAFIYA VƏ XƏRİTƏÇƏKMƏ MƏRKƏZİNİN RƏİSİ

MÜNDƏRİCAT

№ 1. Elan. Dənizçilərə bildirişlərin alınması üçün hərbi hissələr və mülki təşkilatlar tərəfindən sifarişlərin verilmə qaydaları.....	1
№ 2. Dənizçilərin nəzərinə. Dənizçilərə bildirişlər. Dəniz xəritələrinin və üzmə üçün vəsaitlərin korrekturası.....	2
№ 3. Naviqasiya məlumatlarının dənizçilərə çatdırılma qaydaları.....	3
№ 4. Kontinental şelfdə tikilələrin və başqa qurğuların qurulması üçün razılaşdırma qaydaları və tikinti zonasında gəmiçiliyinin təhlükəsizliyi təmin edilməsi.....	4
№ 5. Tikinti, hidrotexniki, dibdərirləşdirmə, reydləşmənin quraşdırılması, sualtı kabelin çəkilməsi və digər dəniz işləri icra edən təşkilatlara müraciətlər.....	5
№ 6. Xəbərdarlıqlar.....	5
№ 7. Təşkilatlara, gəmi sahiblərinə və dənizçilərə müraciət.....	6
№ 8. Dənizçilərə Bildirişlərində təyin olunmuş qısaltmalar və şərti işarələr.....	7